№ 24 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 3

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 3 № 24

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

Վասիլի, Միքայէլ, Գարեգին և Ռուբէն Ստեփանովիչներ Մելիքեանները իրանց ամուսիններով, Ալեքսանդր Ստեփանովիչ Մելիքեանը և Եւգէնիա Ստեփանովնա Տիգրանեանցը խորին վշտով յայտնում են իրանց ազգականներին ու ծանօթներին՝ իրանց մօր՝

ՄԱՐԻԱՄ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎՆԱ ՄԵԼԻՔԵԱՆՑԻ

մահը: Յուղարկաւորութիւնը այսօր, երեքշաբթի, առաւօտեան ժամը 10-ին իր բնակարանից (Կուզնեչերնսկայա փող., № 8) դէպի Վանքի մայր եկեղեցին: Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը: 109. 1—1

ՍՏԱՏՍ-ԴԱՄԱ ԿՈՄՍՈՒՀԻ Ե. Ա. ՎՈՐՈՆՑՈՎԱ-ԴԱՇԿՈՎԱՅԻ

Նախագահութեան ներքոյ գտնվող

ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԸ

խնդրում է ձեզ պատւել ձեր ներկայութեամբ Նորին Կայսերական Մեծութեան Փոխարքայի պալատում փետրվարի 6-ին կայանալիք ՊԱՐԵՐԵԿՈՅԹԸ, որից ստացված հասոյթով կը կազմվի ֆոնդ՝ Թիֆլիսում դժբաղդ դէպքերում առաջին օգնութիւնը հասցնելու կազմակերպման համար:

Մուտքի տոմսակներր—3 ռուբ. արժէքով—վաճառվում են հետեւեալ անձերի մօտ.

Աւթանդիլեան, Ե. Ա.—Գրիբոէդովսկայա, 2.	Շէին, Օ. Պ.—Բէբուտովսկայա, 33.
Աւերիանովա, Ս. Է.—Աւճալսկայա, 75.	Շեստակովա, Է. Ա.—Ճավճավաձեվսկ., 9.
Բեզոբրազովա, Պ. Ն.—Ֆրեյլինսկայա, 9.	Շուլց, Օ. Փ.—Աւճալսկայա, 52.
Բերման, Ե. Բ.—Բարեատինսկայա, 12.	Շտոնբեվ, Լ. Ա.—Պետրա-Վելիկ., 8.
Ջեզեման, Ա. Ա.—Կոճնեեվսկայա, 4.	Պետերսոն, Ա. Պ.—Պետրա-Վելիկ., 3.
Թագիեվա, իշխանուհի—Կրիլովսկայա, 3.	Պիտոյեվա, Ա. Մ.—Բաժիչևսկայա, 16.
Թումանեան, Մ. Մ.—Պասկեվիչա, 6.	Սիլինա, Վ. Ն.—Սոլոլակսկայա, 8.
Թումանովա, Իւ. Կ.—Գանովսկայա, 21.	Սաւմբատովա, Եվ. Մ.—Երեան. հրապ. 1.
Լազարեվա, Ս. Մ.—Միխայլովսկայա, 178.	Սումբատովա, Եկ. Մ.—Երեան. հրապ. 1.
Լօզինա-Լօզինսկայա, Օ. Լ.—Գրիբոէդ., 18.	Սնարսկայա, Ա. Ն.—Մադատովսկայա, 5.
Կուսովա, Լ. Ֆ.—Կոջորսկայա, 6.	Ջելօկայեվա, Ն. Դ.—Բէբուտովսկայա, 37.
Ճավճավաձէ, Դ. Ս.—Գրիբոէդովսկայա, 1.	Կոմենդանտական վարչութիւն—Գոլով. պր.
Նէյգեբաուէր, Ա. Մ.—Օլգինսկայա, 2.	

(Ե. Հ.) 106. 2—1

Փետրվար 5—1909 թիւ:

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՆԷ

Կովկասի հայ դրամատիկ դերասան. ընկերակցութիւնը

Տրապիզոն—Սամսոն—Պոլիս—Զմիւռնիա—Բօլգարիա—Եգիպտոս:

ԽՄԲԻ ԿԱԶՄԸ

Դերասանուհիներ. ԱԴԱՄԵԱՆ, ԱՆԱՀԻՏ, ԶԱՄՈՒԿԵԱՆ, ՇԱՀՆ ԱԶԱՐԵԱՆ, ՔՆԱՐԻԿ

Դերասաններ. ԱԻԵՏԵԱՆ, ԱԲԱՔԵԼԵԱՆ, ԱՂԱՅԵԱՆ, ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ, ՍԱՆԹՈՒՐՃԵԱՆ, ՍԵԽՈՒՄԵԱՆ, ՎՐՈՅՐ, ՕՀԱՆԵԱՆ

Յուշարար՝ Թովմասեան
Գանձապահ՝ Աստղիկ
Նկարչական մասին պիտի հսկէ ճարտարապետ Թորոս Թորամանեան
Սեփական հագուստներ և պարիկներ
Ռեպերտուարը—նորագոյն թարգմանական և ինքնուրոյն պիէսներ
Կառավարիչ՝ Աւետեան

(Ե. Հ. Կ.) 105. 3—1

ԵՂԲ. ՄԵԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՆԵՐԻ

ԵՂԲ. Ք. ԵՒ Մ. ՄԵԼԻՔ-ՄԱՐՈՒԹԵԱՆՆԵՐԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ

Վաճառվում են ԳԱԼԱՆՏԵՐԷՅՆԻ և ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ապրանքներ ու զանազան ԳԱԼՈՒՆՆԵՐ մատչելի գներով:
Պատուէրները կատարվում են անյապաղ և ամենայն ճշտութեամբ:
Հասցէն՝ Москва, Никольская ул., д. гр. Шереметьева Торг. Домъ «Бр. Х. и М. МЕЛИКЪ-МАРУТЯНЦЪ»
Հեռագրերի համար՝ Москва, МарутЪ.

ԹԻՖԼԻՍ — ՄՈՍԿՎԱ

(Ե. Հ. Կ.) ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ 72. 10—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ամբուլատորային ընդունելութիւն)

եկող հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Էնֆիաճեանցի: Տելեֆոն 695

Ե. Գ. ՖԷԴՈՐՈՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, 8½-ից մինչև 9½, ներքին հիւանդ.:

Վ. Դ. ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 11—12 ժամը, ներքին և երեխաների:

Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ երկուշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ 12—1 ժամը, կոկորդի քթի և ականջի:

Գ. Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ երեքշ. և ուրբաթ օրերը 12—1 ժ., ներքին:

Ա. Ն. ԴԻՍԱՍԱՄԻՁԷ ամեն օր, 11½-ից մինչև 12½ ժ., սիֆիլիս և կաշուէ հիւանդութիւններ:

Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ. 1—2 ժամը:

Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԵԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը:

Բ. Ս. ՄՈՒՍԽԵԼՕՎ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 2—2½ ժ., աչքի հիւանդ.:

Հիւանդանոցում կատարվում են միկրոսկոպիական, բակտէրիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս և ծաղկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն: Վճար խորհրդի համար 50 կոպէկ:

Օպերացիաները և խորհրդատուութիւնը ըստ համաձայնութեան:

Շուտով բացվելու է ստացիօնարական բաժանմունք 30 մահճակալներով:

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1909 Թ.

ԽԱԹԱԲԱԼԱ

Երգիծապատկերային-սատիրական շաբաթաթերթ

Չորրորդ տարի

«Խաթաբալան» միակ գունաւոր պատկերազարդ հայ շաբաթաթերթն է:
«Խաթաբալան» հրատարակվում է ռուսական և եւրոպական լաւագոյն թերթերի օրինակով:
«Խաթաբալան» հրատարակվելու է 12—16 երես, որտեղ կը մտնեն բացի սովորական չորս երես կարիկատուրաներից այլև մեր և հարևանների կեանքից, դէպքերից և անձնաւորութիւնների պատկերներ, նկարներ և տեսարաններ:
Մասնակցութեամբ մեր մշտական աշխատակիցների
«Խաթաբալայի» նոր բաժանորդները թերթը ստանում են № 1-ից:

ԲԱԺՆԵԳԻՆՆ Է

Թիֆլիս—տարեկան 4 ր., կէս տարվանը 2 ր. 50 կ., երեք ամսվանը 1 ր. 25 կ.:
Ուրիշ տեղեր և արտասահման—տարեկան 5 ր., կէս տարվանը 3 ր., երեք ամսվանը 1 ր. 50 կ.:

Թիֆլիսում բաժանորդ կարելի է գրվել՝ 1) խմբագրատանը, Московская ул., № 19 2) «Գուտենբերգ» գրախանութում, Աւետրական բանկին կից. 3) Եղբ. Յակոբջանեանցների և Սարգսեանցի պատրաստի հագուստեղէնի մագազինում, Նիկոլաեվսկի կամուրջի վրա:

Հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Хатабала». արտասահմանից Tiflis (Caucase), Redaction «Chathabala». հեռագրի համար՝ Тифлисъ, «Хатабала».

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԱՍՏ. ԵՐԻՑԵԱՆ

ա. (օ.մ.) 74. 20—19

Էմմ. քահ. Նազարեանց

ՆՈՐ ԳՐՔՈՅԿ

ԽԱՉԵՐ

165 երես: Գինը՝ 40 կոպէկ: 10-ով գնողին 30 կոպէկ:

Դիմել՝ 1) Москва, Священнику Э. Назарьянцъ, 2) Тифлисъ, Центральная Книжная Торговля, 3) Баку, Книжный магазинъ «Сотрудникъ». Հեղինակին դիմողը ճանապարհածախս չէ տալիս:

(Ե.) ա. 57. 4—3

ՅԵՏՈՅ ՈՒՇԱՑԱԾ ՉԸ ԼԻՆԵՆՔ

Վերջին տարվայ ընթացքում մի քանի գիւղական խմբեր կարողացան ձեռք բերել հողեր, իբրև սեփականութիւն:

Հողը համեմատաբար էժան էր առաջվանից: Հողատէրերն էլ հեշտութեամբ համաձայնում էին փողի վճարումը կազմակերպել այնպիսի պայմաններում, որ մեծ ծանրութիւն և դժուարութիւն առաջ չը գար գիւղացիների համար:

Սակայն գիւղացիների ձեռքը հողեր ընկան աւելի քիչ քանակութեամբ, քան կարելի էր կարծել սկզբից:

Արդարև՝ հողի կարօտ գիւղացիներ, որոնք դէս ու դէն էին ընկել յարմար տեղեր որոնելու, շատ շատ էին, և մենք բազմաթիւ առիթներ ունեցանք նրանց հետ տեսակցվելու և խորհրդակցելու հողի գնման մասին: Նրանցից շատերը գնացին տեսնելու ծախվող ազատ հողերը և ծանօթանալու տեղական գիւղատնտեսական պայմանների հետ: Չը նայելով այդ բոլորին, միայն մի քանի խմբերի աջողվեց իրագործել հողի գնումը:

Դա ցաւալի է, որովհետև գնման համար բարձրացող պայմանները անցնում են, հողերի գները սկսում են նորից ամրանալ և մի քանի ժամանակից յետոյ դժուար կը լինի հող ձեռք բերելը այն գնահատութեամբ, որ ներկայումս տեղ ունի մեր իրականութեան մէջ:

Եթէ անցողական շրջանում շնորհիւ մի քանի հանգամանքների հողերի գները ընկան, դա մի ժամանակաւոր երևոյթ է:

Հողը ընդհանրապէս հակում ունի թանգանալու և նա տարէ-տարի կը թանգանայ, որովհետև նրա պահանջը անդադար աճում է, մինչդեռ մշակութեան համար նոր հողեր չեն աւելանում ոչ մի տեղից:

Մի երեսուն-քառասուն տարի սրանից առաջ կային մեծ տարածութեամբ անբնակ և անմշակ հողեր, որոնց վրա նայում էին մարդիկ իբրև ապագայ կարիքի համար պահված պաշարների վրա: Բայց վերջին տասնեակ տարիներում այդ հողերն ընկան գութանի տակ և նրանցից մի քանիսը նոյն իսկ ուժասպառ դարձան: Այժմ պահեստի ազատ հողեր շատ քիչ կան և այն էլ անյարմար տեղերում, որոնք պահանջում են կամ ոռոգման ամբողջ մի ցանց սարքել կամ ուրիշ ծախքեր անել նրանց շահագործութիւնը դիւրացնելու նպատակով:

Չը նայելով այն հանգամանքին, որ կուսական հողերի հարիւր հազարաւոր և միլիօնաւոր դեսեատին տարածութիւններ վերջին տասնեակ տարիներում սկսեցին մշակվել, այնուամենայնիւ մենք տեսնում ենք, որ հացի աւելորդ պաշարներ չեն գոյանում առաջվայ պէս և հացը թանգանում է: Եւ եթէ ազատ հողերի շնորհիւ մենք կարող եղանք վերջին տասնեակ տարիներում մեղմացնել հացի կարիքը, ինչպէս պէտք է մենք մեղմացնենք այն աճող ու ընդարձակվող կարիքը, որը պէտք է լինի յետագայում:

Անկասկած՝ հողի պահանջը, որ այսօր մեծ է, աւելի ևս մեծ պէտք է լինի առաջիկայում, և նրա գները պէտք է բարձրանան տարէ-տարի:

Եւ անշուշտ ցանկալի է, որ ներկայումս ծախվող հողերը ձեռնտու պայմաններով դառնային բուն երկրագործների սեփականութիւն և չընկնէին այնպիսի միջնորդ տարրերի ձեռքը, որոնք պէտք է խաղան հողի հետ իբրև բօրսայի ապրանքներից մէկի հետ:

Մեր գիւղացիները պէտք է շտապեն ձեռքից չը թողնելու ծախվող հողերը և օգտվեն ներկայի էժան գներից: Յետոյ նրանց համար շատ դժուար կը լինի նոյն հողերի տէր դառնալը, գուցէ և բոլորովին անկարելի:

Ա. Քալանթար

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 31 յունվարի

Պատգամաւորների ժողով: Կուլուարներում մեծ կենդանութիւն է: Ժողովը չէ բացվում, սպասելով Քեամիլ փաշային: Ժամը 2 և 30 րոպէին ժողովը յայտարարվում է բացված: Հերթական հարցն է մեծ վէզիրին արված հարցապնդումը մինիստրներին փոխելու մասին: Կարդացվում է Քեամիլ փաշայի նամակը, որ յետաձգում է պատասխանը մինչև չորեքշաբթի, քաղաքական լարված դրութեան պատճառով: (Ազմուկ, ձայներ՝ «անկցի»): Երիտասարդ թիւրքերը առաջարկում են այսօր և եթ պահանջել Քեամիլի գալուստը: Կարդացվում են նախկին զինուորական և ծովային մինիստրների գրաւոր բողոքները տեղափոխութեան պատճառով և ծովային սպաների հեռագիրները նոր մինիստրի դէմ, իրանց դնելով ժողովի տրամադրութեան ներքոյ: «Ախրէաների» (?) կուսակցութեան երկու ներկայացուցիչները՝ Զոհրաբ և Լիւթֆի փորձում են պաշտպանել Քեամիլին: Աղմուկը նրանց ընդհատում է: Ձայների մեծամասնութեամբ վճռեցին չը ցրվել մինչև Քեամիլի գալուստը և նրան ուղարկել գրաւոր առաջարկութիւն՝ այցելել ժողովը: Ժամը 4-ին յայտարարվեց ընդմիջում: Կուլուարներում կայանում են միտինգներ: Ներկայ են շատ սպաներ: Տիրում է ընդհանուր յուզմունք: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 31 յունվարի

Ժամը 5 և 40 րոպէին ժողովը վերաբացվում է: Կարդացվում է 102 պատգամաւորների առաջարկը՝ մեծ վէզիրին անվստահութիւն յայտնելու: Առաջարկը առաջ է բերում աշխոյժ վիճաբանութիւններ: Քուէարկման րոպէին նախագահին յանձնում են Քեամիլ փաշայի նոր նամակը, որ ասում է. «Իմ երկրորդ մերժումը չէ հանգստացրել ժողովին: Այս պատճառով, եթէ ժողովը խախտէ սահմանադրութեան 38-րդ յօդուածը, որ իրաւունք է տալիս մինիստրին պատասխանը յետաձգելու, ես հրաժարական կը տամ, պատասխանատուութիւնը բարձելով ժողովի վրա»: Ժողովը որոշում է անուանական ձայնարկութիւն: Բոլորի մեծամասնութեամբ ընդդէմ 9-ի ընդունվեց հետևեալ բանաձևը. «Ժողովը երկու անգամ հրաւիրեց մեծ վէզիրին պատասխանել մինիստրներին փոփոխելու առիթով արած հարցապնդման: Մերժման պատճառով, որը անյայտ է թողնում ժողովին մինիստրի քաղաքականութիւնը, ժողովը նրան յայտնում է անվստահութիւն»:

Պատգամաւորութիւնը սուլթանի մօտ տարաւ այս բանաձևը: Ժողովը փակվեց ժամը 7 և 30 րոպէին: Մեծ վէզիրի յաջորդ առաջարկում են Հիլմի-փաշային: («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պոլիս, 31 յունվարի

Լրագիրները տպում են երիտասարդ-թիւրքերի Միութիւն և Առաջադիմութիւն կոմիտէի բողոքը այն լուրի դէմ, որ իբր թէ կոմիտէն դաւադրութիւն է կազմել սուլթանի դէմ: Կոմիտէն վճռականապէս հերքում է այն տեղեկութիւնը, որ իբր թէ ձգտումներ կան սուլթանին գահից զրկելու յօգուտ Եուսուֆ-Իզզէդդին պրինցի, և այն, որ իբր թէ այս նպատակով փոխված են զինուորական և ծովային մինիստրները: Ապա յայտարարվում է, որ կոմիտէն, ցոյց տալով հաւատարմութիւն, պարտաւորվել է վերջին կօնգրէսի մշակած ծրագրի համեմատ պաշտպանել սուլթանի կեանքն ու իրաւունքները, քանի որ սուլթանը կը միայ հաւատարիմ սահմանադրութեանը, ուստի և կոմիտէն բողոքում է այն սուտ դէմ, որ տարածել են մարդկութեան և օսմանցիութեան թշնամիները:

Հրաժարված մինիստրներին միացաւ նաև շէյխ-իւլ-իսլամը:

«Շուրայի-Իւմմէթ» լրագրի աշխատակիցն Հիլմի փաշան իր հրաժարականը բացատրում է այն բանով, որ Քեամիլ փաշան աբսօլիւտիզմին է յարել: Երիտասարդ թիւրքերի լրագիրները զօրեղապէս յարձակվում են Քեամիլ փաշայի վրա, նրան մեղադրելով ժողովի դէմ կազմած դաւադրութեան համար, որի նպատակն է, արձակելով ժողովը, վերջ դնել նախկին բէժիմի գործիչների գործողութեանց քննութեանը, որը սպառնում է և իր անձնականին:

Քաղաքում ձեռք են առնված զինուորական միջոցներ նախազգուշութեան համար: («Հ. Գ.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ

Թեհրան, 1 փետրվարի

Բաշտից հեռագրում են հետևեալ մանրամասնութիւնները այնտեղ տեղի ունեցած անկարգութիւնների մասին: Դաւադիրների ամբոխը, թւով 200 մարդ, գլխաւորապէս կովկասցիներ, դիմեցին Հումաուն սարդարի այգին, ուր նահանգապետը, չը կասկածելով պատրաստվող մահափորձի մասին, հանգիստ կերպով թղթախաղով էր զբաղված: Նետած ռումբից նրա խաղակիցները սպանվեցին: Ապա ամբոխը վերադարձաւ քաղաք և ձեռքի ռում-

[illegible]

Լոնդոն, 30 յունվարի

Թէհրանից հեռագրում են Ռէյտերին. «Րէշտում կատարված դէպքերի մասին [illegible]

[illegible] («Հ. Գ.»)

«Բաքու» լրագրին հեռագրում են, [illegible]

[illegible]

Թէհրան, 31 յունվարի

[illegible] («Հ. Գ.»)

Էնզելի, 26 յունվարի

[illegible] ցողները գիտեն, Թաւրիզ գնացած սիփէհդարը սրանից 2—3 ամիս առաջ վերադարձաւ Թէհրան և շահի հետ ընդհարվելով և իր շքանշաններից զրկվելով, քաշվեց իր գիւղը՝ Շահսուվար: Սիփէհդարն ապա սկսեց յեղափոխականների հետ յարաբերութեան մէջ մտնել և միևնոյն ժամանակ ապստամբութեան պատրաստութիւն տեսնել՝ յարմար բոպէին Գիլանի Սաթթար խանը դառնալու յուսով:

Այսօր առաւօտեան Շահսուվարից սիփէհդարը «Աբբասիա» նաւով Էնզելի հասաւ՝ իր հետ ունենալով 120-ի չափ զօրք, բոլորը կանոնաւորապէս զինված: Ինքը մնաց Էնզելի, 20 հոգի իր. մօտ պահելով, իսկ 100 հոգին իր որդու հրամանատարութեամբ ճանապարհվեց Րաշտի վրա, յայտնելով թէ ինքը Ղազվինի դատաւոր է կարգված և մարդկանց ուղարկում է և ինքն էլ վաղը պիտի գնայ: Բայց իրողութիւնն այլ է: Բանից երևաց, որ յեղափոխականների հետ որոշ պայմանաժամ է նշանակել: Այսօր, երեկոյեան ժամը 8-ին, սիփէհդարի որդին Րաշտ հասնելուն պէս քաղաքի յեղափոխականների հետ միացել և գրոհ է տուել դատաւորի տան վրա: Շրջապատել են հեռագրատունը, պօստը և դարբանէն. 10—15 ռումբ են նետել: Հեռախօսով տրված լուրի համաձայն, դարբանէի շէնքը տակնուվրա է եղած և դատաւորն էլ մէջն է: Ենթադրվում է, որ սպանվել է:

Այժմ երեկոյեան ժամը 9-ն է, Լսում ենք, որ կռիւը շարունակվում է սոսկալի կերպով: Կառավարչականներից սպանվել են 50—60 հոգի: Յեղափոխականների կորուստը յայտնի չէ: Յայտնի է միայն այն, որ սպանվել է 3 քրիստոնեայ և մէկն էլ վիրաւորվել:

Էնզելիում կառավարութիւն գոյութիւն չունի: Քաղաքը հրդեհից և դրսից եկած թշնամուց պաշտպանելու համար՝ ֆէդայիները զինված շրջում են. հաւանականաբար վաղը միւս օրը անջուժանը կը հասնավի այստեղ:

Մոռացայ յիշել, որ Րաշտում թնդանօթից և ռումբից հրդեհ է առաջացել, որը աւելի վատ է, քան կարկուտի արագութեամբ տեղացող գնդակը: Մի քիչ առաջ ռուսաց հիւպատոսարանից լուր տուեցին այստեղ, որ յեղափոխականների կողմից յայտարարված է, թէ ոչ մի ռուսահպատակի վտանգ չը կայ, թող միամիտ լինեն, յեղափոխականների գործը կառավարութեան հետ է:

Հրաչիկ

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բեռլին, 1 փետրվարի

Անգլիական թագաւորական զոյգի Բեռլին այցելելու առիթով հրատարակվեց հետևեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը. «Անգլիական և գերմանական պետական գործիչների բանակցութիւնների ընթացքը Գերմանիային էլ անկեղծ բաւականութիւն պատճառեց: Հիմք կայ հաւատալու, որ թագաւորի գալստեան շնորհիւ երկու կողմից ամրապնդվում է վստահութիւն դէպի փոխադարձ լոյալութիւնը և երկու պետութիւնների քաղաքական նպատակների հասկացողութիւնը: Բալկանեան հարցի քննութեան ժամանակ լիակատար համաձայնութիւն երևան եկաւ ինչպէս Անգլիայի և Գերմանիայի խաղաղութիւնը պահպանելու ձգտումների, այնպէս և Թիւրքիայի նոր ռէժիմի վերաբերութեամբ երկու կառավարութիւնների գործելակերպի նկատմամբ: Պետական կանցլերը յոյս ունի, որ երկու պետութիւնների հասարակական կարծիքը կը հետևէ միապետների և պետական գործիչների տուած օրինակին — սերտ խաղաղ մտադրութիւններ ունենալ և անկեղծօրէն իրար հասկանալ: («Հ. Գ.»)

—

Լոնդոն, 1 փետրվարի

Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ թագաւորը չափազանց գոհ է Բեռլին այցելելուց: Վերադարձը կատարվեց շատ աջող: Թագաւորը իրան այժմ աւելի լաւ է զգում, քան Գերմանիա մեկնելու ժամանակ: Այն օրերը թագաւորը մրսել էր: Այժմ թագաւորի առողջութիւնը վերականգնվեց: Թագուհու առողջութիւնն էլ շատ լաւ է: («Գ. Հ.»)

—

Վիեննա, 1 փետրվարի

Երէկվայ «Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրեսսէի» երեկոյեան յաւելուածում գոհունակութիւն է յայտնվում այն առիթով, որ Ռուսաստանը ցանկանում է ամեն կերպ խաղաղութիւնը պահպանել: Լրագիրը կարծում է, որ Եւրոպան ուշադրութեան կառնէ Աւստրօ-Ունգարիայի դժուարին կացութիւնը և այն հանգամանքը, որ անհնարին է զրամական անընդհատ զոհողութիւններ անել սահմանները ապահովելու համար. ակնարկում է Եւրոպայի քաղաքական շրջաններում հասունացած այն նախագծի մասին, որի նպատակն է կազմել համա-եւրոպական խաղաղ-ռուսական գործունէութիւն. առաջարկում է մեծ պետութիւններին Աւստրօ Ունգարիային մանդատ տալ ժամանակաւորապէս գրաւել Սերբիան՝ խաղաղութիւնը պահպանելու համար. այդպիսի միջոցը հանգստացուցիչ կերպով կազդէ նաև Չերնոգորիայի վրա: Այսօր լրագիրը շարունակում է գրել նոյն թեմայով:

Լրագիրները լի են Սերբիայի հասցէին ուղղած սպառնալիքներով այսօրվայ՝ Բէլգրադում տեղի ունենալիք հայրենասիրական ցոյցի առիթով: «Ցէյտը» և «Վիներ Տագեբլատը» ծաղրում են Սերբիային, պնդելով թէ Ռուսաստանը խաբեց իր հաւատարիմ բարեկամների յոյսերը, նախապատւութիւն է տալիս իր մրցակիցներին — անհաւատարիմ բօլգարներին, դատապարտում է վելիկօսերբիական գաղափարը: «Ցէյտը» մատնանշում է, որ Աւստրօ-Ունգարիան միակ պետութիւնն է, որ հնուց բարեկամաբար հովանաւորում է սերբերին:

Բէլգրադից ստացված հեռագիրները ցոյց են տալիս, որ ընդհանուր խռովութիւն և լքում են առաջ բերել Ռուսաստանի պաշարին դրութեան մասին Վիեննայից հաղորդված տեղեկութիւնները: («Հ. Գ.»)

—

Բուդապեշտ, 1 փետրվարի

«Պեստէր-Լլօյդին» Վիեննայից հաղորդում են արտաքին քաղաքականութեան դրութեան մասին: Այն տեղեկութիւնը, թէ Աւստրօ Ունգարիան մանդատ կը ստանայ Սերբիան գրաւելու, զուրկ է գործնական հիմքից. Աւստրօ-Ունգարիան չի համաձայնի այդպիսի յանձնարարութիւն իր վրա ընդունել: Աւստրօ-Ունգարիան Սերբիայի վերաբերութեամբ չափազանց մեծ համբերատարութիւն ունի, բայց իր նախաձեռնութեամբ անում է այնպիսի քայլեր, որոնք պահանջվում են նրա շահերից: («Հ. Գ.»)

—

Բէլգրադ, 26 յունվարի

Ռուսական կաբինէտը իրան հաղորդված սերբիական յիշատակագրի բովանդակութեան առիթով հաղորդել է, որ Ռուսաստանը անկարող է պաշտպանել նրա մէջ յիշված պահանջները: Այդ յայտարարութեան շնորհիւ յիշատակագրի ուղարկելը պետութիւններին առայժմ յետաձգված է նրա բովանդակութեան մէջ փոփոխութիւն մտցնելու նպատակով:

Այդ յիշատակագիրը իր վերջին խմբագրութեամբ պահանջում է լիակատար աւտօնօմիա տալ Բօսնիային և Հերցեգովինային, մինչև իսկ արտաքին յարաբերութիւնների խնդրում ինքնուրոյնութիւն յատկացնելով:

Որովհետև նախատեսվում է, որ այդ պահանջները կարող են մերժման հանդիպել պետութիւնների կողմից, ուստի յիշատակագիրը առաջարկում է ուրիշ նոր պահանջներ ևս, այն է, Սանջաքի յատկացումը Չերնոգորիային և յօգուտ Սերբիայի զիջել 20 կիլօմետր տարածութեամբ դէտին Դրին գետի հովտում, Բօյիլեկ և Տրեբինիէ բերդերը, Օրլօվեց և Նեվեսնիէ քաղաքները ու Ադրիական ծովափի մի նաւահանգիստը: («Рѣчь»)

—

Բէլգրադ, 26 յունվարի

Ուսանող երիտասարդութիւնը և առևտրական ու արդիւնաբերական հաստատութիւնների ծառայողները Թատրօնական հրապարակի վրա բողոքի միտինգ են գումարել Զագրեբում շարունակվող մեծ-սերբիական դատաւորութեան գործի դատավարութեան պատճառով:

Գոհաժառանգը օֆիցէրական ժողովարանում մի խիստ ճառ է արտասանել Աւստրիայի դէմ:

Արքայորդին, ի միջի այլոց, շօշափել է նաև բալկանեան քաղաքականութեան հարցում Իզվօլսկու բռնած վերաբերմունքը, որը, նրա կարծիքով, կարող է Սերբիան դարձնել մի մեծ գերեզմանատուն: Սերբերի համար Իզվօլսկու առաջարկած քաղաքականութիւնը ինքնասպանութիւն է: Ռուսաստանում նա չէ կարող համակրութիւն գտնել. ժողովուրդը ամբողջովին կողմնակից է սլաւօնական եռանդուն քաղաքականութեան: («Рѣчь»)

—

Սերայեվօ, 1 փետրվարի

Վերսկսվեցին նօտաբլների նիստերը: Նօտաբլները պահանջեցին հրաւիրել մի շարք տեղական անձերի: Առայժմ պահանջ դրին միայն պահպանողական ժամհեդականները, որոնք պնդեցին իրանց հոգատարութիւնը ապահովելու վրա: Հրաւիրված սերբ նօտաբլներից չորսը ձեռնպահ են մնում խորհրդակցութիւններին մասնակցելուց, բողոքելով որ չեն հրաւիրված սերբիական ազգային կուսակցութեան անդամները: («Հ. Գ.»)

—

Սօֆիա, 1 փետրվարի

Ազգային ժողովի նստաշրջանը փակվեց: («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 31 յունվարի

«Կօրրէսպօնդէնց Բիւրօյին» Բէլգրադից հաղորդում են. երկու արմատական կուսակցութիւնների պարագլուխների միջև կայացել է համաձայնութիւն, որի համաձայն կուսակցութիւնները չը պէտք է անվստահութեան քուէ տան տնտեսութեան (?) մինիստրին, այլ միայն պէտք է պնդեն նշանակելու պարլամենտական քննութիւն: Երկու կուսակցութիւններն էլ ցանկութիւն են յայտնում, որպէսզի զինուորական մինիստր Ժիվկօվիչը մնայ կաբինետում և որպէս զի նրա պահանջներին աւելի շատ ուշադրութիւն դարձնեն: («Հ. Գ.»)

—

Պարիզ, 31 յունվարի

Պատգամաւորների ժողովը շարունակեց քննել ամխիստիայի վերաբերեալ հարցը և 362 ձայնով ընդդէմ 159-ի մերժեց այն ուղղումը, որի նպատակն է ամնիստիայի այն խախտումները, որոնք կատարվել են եկեղեցին պետութիւնից բաժանելու և ընկերակցութիւններին վերաբերեալ օրէնքների վերաբերմամբ: Կլէմանսօն հարց է բարձրացնում վստահութեան մասին. Ամնիստիայի օրինագիծը ընդունվում է 470 ձայնի մեծամասնութեամբ ընդդէմ (?), կառավարութեան խմբագրութեան համաձայն:

Հավասը հաղորդում է, որ կառավարութիւնը մաքսային նոր սակագնի առիթով բողոք կը յայտնէ մի քանի վճիռների դէմ, որոնք կը ճնշեն կառավարութեան արտաքին քաղաքականութիւնը, և հարկ եղած դէպքում կը դնէ վստահութեան հարց: («Հ. Գ.»)

—

Կոպէնհագէն, 31 յունվարի

Պատգամաւորների ժողովին են մացըված մի քանի օրինագծեր զինուորական և ծովային բիւջէների վերաբերմամբ, նմանապէս ծովափից Կօպէնհագէնի շուրջը ընդարձակ ամրութիւններ կառուցելու վերաբերմամբ: Պետական պաշտպանութեան վերաբերեալ օրինագիծը մացնելիս պաշտպանութեան մինիստր Նէէրհօրդը ընդարձակ ճառով շեշտեց, որ Դանիան բոլոր հանգամանքներում էլ չէզոքութիւն կը պահպանի: «Օրինագծերը նպատակ ունեն նոյնիսկ խաղաղ ժամանակն էլ կազմակերպել բարեկարգ պաշտպանութիւն՝ խաղաղութեան և Դանիայի չէզոքութեան ապահովութեան նպատակով. եթէ, — շարունակեց մինիստրը, — ճշմարտութեանը աչքերին նայենք, սեփված պէտք է խոստովանել, որ Եւրոպան արդէն մի քանի տարի է որ անց է կացնում լարված և անհանգիստ շրջան: Վերջերում հնարաւոր է դառնում այն, որ Դանիայի ջրերը ապագայ պատերազմի ժամանակ լուրջ կռիւների տեղ կը դառնան եւրօպական մեծ պետութիւնների միջև: Մեծացած ծախսերը պէտք է ծածկվեն այն նոր հարկով, որ կը սահմանվի ազգաբնակութեան աւելի ունևոր դասակարգի համար: Կառավարութիւնը, — եզրափակեց մինիստրը, — իր իշխանութիւնը առաջարկած պայմանների ընդունելութիւնից կախված դրութեան մէջ է դնում և յոյս ունի ղեկավարվել իր վճիռների մէջ բացառապէս հարցի կարևորութեամբ:

(«Հ. Գ.»)

—

Նիւ-Եօրկ, 26 յունվարի

«Նիւ-Եօրկ-Թայմս» լրագրի ասելով, բարօն Րօզէնը հեռանում է Վաշինգ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍՈՎԸ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ *)

—

Անկարելի է ճիշդ գաղափար մը տալ այն սովին վրայ, որ կաւերէ ներկայիս Հայաստանի ներքին գաւառները և Կիլիկիան: Ամբողջ գաւառներ իրենց բոլոր գիւղերով միասին՝ յաճախ՝ կը տառապին սովէ, և երբեմն ևս յետին ծայր կարօտութիւն և սղութիւն է որ կը տիրէ, այնպէս որ անխիղճ և չարաշահ բէյեր՝ ամբարելով ցորենը՝ քառապատիկ, հնգապատիկ գին կը պահանջեն. ժողովուրդն արդէն թալնուած և նախկին ռէժիմի բոլոր անօրէն միջոցներով կողոպտուած և աղքատացած՝ չի կըրնար հայթայթել իրեն ամենաանհրաժեշտ ցորենն իսկ և բառին բուն նշանակութեամբ անօթի է. տեղ-տեղ անսուաղութենէ մեռնողներու անուններ կը հաղորդուին մեզ, յաճախ ևս կը նկարագրուին եղերական տեսարաններ. հօս՝ յուսահատ ծնող մըն է որ ի վաճառ կը հանէ իր զաւակը՝ հաց հայթայթելու համար, անդին մանկամարդ կիներ և դեռատի աղջիկներ՝ կիսամերկ և անօթի՝ մատաղատի մանկտիք իրենց գիրկը կը թափառին լեռ ու ձոր հաց գտնելու համար և խոտի արմատներ միայն կը գըտնեն իրենց նօթութիւնը յագեցնելու, ուրիշ կողմ մըն ալ իրենց կեանքը կարճելու փորձողներու կը հանդիպինք:

Վերջապէս ամենուրեք նոյն ողբերգ և սրտախարշ տեսարանը կը պարզուի, և հանապազօր աղաղակներ կը հասնին պատրիարքարանս՝ օգնութեան խնդրանօք:

Անհաւասիկ ցուցակը ամենէն աւելի կարօտ գաւառներու:

I.—Մուշ և Սասուն՝ ամբողջ գիւղաքաղաքներով և գիւղերով:

1) Նոյեմ. 4 թուականաւ Մշոյ դաշտի Յրօնք գիւղէն կը գրեն. «15 տարիէ ի վեր բռնակալութեան լուծին տակ կը հեծէինք: Շնորհիւ ազատութեան կարծեցինք որ տեսնել, բայց այսօր աւելի ուժասպառ և անօթի ենք, քան առաջ: Հաց կը խնդրենք թախանձագին, հաց..»:

2) Նոյեմ. 6 թուով Մշոյ քահանան կը գրէ. «Ամբողջ Տարօն գաւառի բազմաչարչար ժողովուրդն անօթութեան ճիրաններուն ներքև կը հեծէ: Եթէ անմիջական օգնութիւն մը չըլլայ, բազմաթիւ կեանքեր պիտի խլուին անսուղութեան պատճառաւ: Գթացէք մեր վրայ և օգնութեան հասէք»:

3) Նոյեմ. 8 թուով կը հեռագրուի Մուշէն. «1300 որբեր անօթի կը պտտին. մէկ մասը վանքերու և որբանոցներու մէջ պատսպարեցինք, բայց դրամ չկայ պահելու. նպաստ կը խնդրենք»:

4) Սասնոյ զանազան գիւղերէն բազմաթիւ գրեր՝ թուելով 1894-էն ի վեր իրենց կրած հալածանքները և այժմու թշուառ վիճակը՝ նպաստ կը խնդրեն:

II.—Տիվրիկ, Կասմայ, Խուրնավիլ, Արմութաղ, Մրվանայ, Օտուռ և այլն:

1) Նոյ. 24 թուով Օտուռէն կը գրեն. «Գիւղիս մէջ թշուառութիւնը ծայր աստիճան է. առանց օգնութեան՝ անօթի կը մեռնինք. Նպաստ կը խնդրենք: Կառավարութեան ոստիկանները երբ գիւղ գան տուրքի գանձման, կը ստիպեն գիւղացիները, որ կերակրեն թէ զիրենք և թէ իրենց ձիերը»:

2) Նոյ. 17 թուականաւ կը գրեն Տիվրիկէն. «Հացին սղութեան պատճառաւ նիւթապէս շատ անձուկ վիճակի մը մէջ ենք: Անօթի պիտի մեռնինք, եթէ անմիջական նպաստ չհասցուի: Կը խնդրենք գթացէք մեր վրայ»:

3) Տիվրիկի Մրվանայ գիւղէն հոկտ. 13 թուով կը գրեն. «Գիւղիս մէջ թշուառութիւն կը տիրէ. ժողովուրդն օգնութիւն կաղաղակէ: Նախապէս դպրոց մը ունէինք, որ կը հոգացուէր բարերարի մը կողմէ, սակայն նպաստը դադրած ըլլալով՝ ստիպուեցանք փակել վարժարանն ալ»:

4) Նոյ. 14 թուով առաջնորդը կը գրէ. «Տիվրիկէն երկու ժամ հեռու վանք մը ունինք, ուր որբանոց մըն ալ կայ: Սղութեան պատճառաւ որբանոցը պիտի փակուի, եթէ նպաստ չփութացուի»:

5) Նոյնպէս Կասմայէն, Խուրնավիլէն, Արմութաղէն և այլն ծայր աստիճան թշուառութիւն կը նկարագրեն և օգնութիւն կը խնդրեն:

III.—Բաբերդ և գիւղեր:

1) Բաբերդի Քամնթայ գիւղէն կը գրեն դեկտ. 4 թուով. «Տեղույս 170-է բաղկացեալ տուներէն հազիւ 3—4-ը ձմեռան պաշարեն ունին: Մեր այս դառն վիճակը կը ներկայացնենք, յուսալով որ նպաստ մը պիտի ընէք»:

2) Նոյ. 13 թուով Բաբերդի առաջնորդը կը գրէ. «Ստացանք հոկտ. 13 թուով ղըրկուած 25 ոսկի նպաստը, զոր բաշխելով ցուցակները պիտի ղրկենք յետոյ: Այս նպաստը վիճակիս 28 գիւղերուն համար աղի գին չէ: Կը խնդրենք աւելի նպաստ յատկացնել»:

3) Հնտէ գիւղէն ևս, նկարագրելով գիւղացոց թշուառ վիճակը, նպաստ կը խնդրուի:

IV.—Կարնոյ վիճակ (Բայազիտ, Քարաքիլիսէ, Ալաշկերտ, Թուզլակ և այլն):

1) Կարնոյ առաջնորդը դեկտ. 22 թուականաւ հեռագրով վիճակի ժողովրդեան անօթի մեռնելու աստիճան ծանր կացութեան մէջ գտնուիլը տեղեկագրելով զարման կը խնդրէ:

2) Քարաքիլիսէի քահանան նոյ. 27 թուով կը գրէ. «Տիրող սովը ծանօթ է արդէն, գիւղերնիս ծայր աստիճան թշուառութեան մէջ կը գտնուի: Օգնութիւն կը խնդրենք. գէթ անօթի չմեռնինք»:

3) Ուրիշ բազմաթիւ գիրերով վիճակին զանազան մասերէն օգնութիւն և նպաստ կը խնդրուի:

V.—Գանկալի շրջան:

1) Գանկալի Պօզարմուտ գիւղէն տեղւոյն քահանան կը գրէ նոյ. 23 թուով. «տեղւոյս ազգայինները՝ բաղկացեալ 35 տունէ՝ յետին թշուառութեան մէջ կը գտնուին: Անօթութիւնը խիստ շատ է, նոյնպէս հիւանդութիւնը: 15 հոգի մեռան»:

2) Դարձեալ Գանկալի Աղճաղալէ գիւղէն կը գրեն. «8-10 տունէ բաղկացեալ գիւղերնիս ծայր աստիճան թշուառութեան մէջ է: Օգնութիւն կը խնդրենք»:

3) Հոկտ. 5 թւով ալ Գանկալէն ազգայիններ, իրենց թշուառ կացութիւնը պարզելով նպաստ կը խնդրեն:

4) «Նոյ. 27 թուով դարձեալ Աղճաղալէն կը գրեն. «Թշուառութիւնը ծայր աստիճանին հասաւ. սովը՝ ծանօթ: Օգնութիւն»:

5) Նոյնպէս Գանկալի Քամսուրի գիւղի ազգայինները և քահանան դեկտ. 12 թուով կը գրեն. «Երեք տարի է սով կը տիրէ գիւղերնիս: Օգնութիւն. անօթի ենք»:

VI.—Բասեն, Խնուս, Դերջան և այլն:

1) Նոյ. 12 թուով Դերջանէն քահանան և Մկրտիչ Ալիքսանեան կը գրեն. «Կառավարութիւնը հին ռէժիմով կը վարուի հոտերնիս. միւդիրին ձեռքէն նեղութիւն կը կրենք. անօթի ենք. այս մասին պէտք եղածը ընելնիդ կը խնդրենք»:

2) Դերջանի Փերիզէն գիւղէն կը գրեն սեպտ. 30 թուով և 20 ստորագրութեամբ. «Գիւղերնիս ծայր աստիճան թշուառութեան մէջ է: Մինչև ցարդ կուտ մը սերմ նետած չենք: Կը խնդրենք որ հաճիք գոնէ անօթութենէ մեզ ազատելու համար նպաստ ղրկել»:

3) Դերջանի Սարը-Կայա գիւղէն կը գրեն հոկտ. 1 թուով. «1895-էն ի վեր վաշխառուներու ձեռքը մնացած ենք. ամեն բան ապառիկ կը գնենք, և չահածնիս հազիւ տոկոսին կը բաւէ. նպաստ կը խնդրենք»:

4) Խնուսի Ենիքէօյէն սեպտ. 30 թուով կը գրեն. «Քաղաքականութեան հալածանքը, վաշխառուներու ծանր տոկոսը, համրգիէ զունդերու աւերը մեզ փճացուցին: Անօթի ենք. օգնութիւն կը խնդրենք»:

VII.—Դարէնդէ և գիւղեր:

1) Աշտիէն (Դարէնդէ) տեղւոյն քահանան նոյ. 22 թուով հեռագրով և դեկտ. 1 թուով նամակով մը կը գրէ. «Ուտելու հաց չունինք: Օգնութիւն կը խնդրենք անօթի չմեռնելու համար»:

2) Թեղուտէն դեկտ. 17 թուով կը գրեն.

*) «Մշակի» № 19-ի «Ներքին լուրերի» բաժնում հաղորդված էր, թէ Հանգանակիչ Մասնաժողովը Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանից ստացել է այն դիմումների ամփոփումը, որոնք Թիւրքահայաստանի զանազան կէտերից ստացվել են պատրիարքարանում և որոնցով պարզվում է այն ահեղի դրութիւնը, որի մէջ գտնվում է ներկայումս այդ դժբաղդ երկրի հայութիւնը: Այս ներկայ դրութիւնը Հանգանակիչ Մասնաժողովի՝ Իզմիրլեան պատրիարքից ստացած հէնց այդ ամփոփումն է: Ծ. Խմբ.

տօնից, որտեղ դեսպան է նշանակվում Տօկիօյի այժմեայ դեսպան Մալեվսկի Մալեվիչը: («Рѣчь»)

—

Սօչի, 1 փետրվարի

Ժամը 8 և 5 րօպէին առաւօտեան զգացվեց թոյլ երկրաշարժ: («Հ. Գ.»)

—

Բրանկալկօնա, 1 փետրվարի

Երէկ երեկոյեան զգացվեց շատ ուժեղ երկրաշարժ: Ազգաբնակութիւնը սարսափած դուրս վազեց տներից: («Հ. Գ.»)

—

Թիֆլիսից «Баку» լրագրին հաղորդում են, որ վերջին տեղեկութիւններին համաձայն կովկասեան բանտերում ներկայումս գտնվում են 200 (?) հոգի, որոնք կալանաւորված են «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեանը պատկանելու մէջ կասկածվելով:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿԻ ՀԱՐՑ

—

Մեր ընթերցողներին յայտնի է, որ «Գործ» թերթը մի ամբողջ արշաւանք սկսեց Թիւրքաց Հայաստանի սովեալներին օգնող Հանգանակիչ Մասնաժողովի դէմ և յորդորեց հայ հասարակութիւնը իր նուէրները չը տալ այդ Մասնաժողովին, այլ ուրիշ ճանապարհներով հասցնել սովեալներին:

«Մշակը» մի կողմից, Հանգանակիչ Մասնաժողովը միւս կողմից ցոյց տուին, որ Մասնաժողովի վրա «Գործի» կողմից բարդված մեղադրանքները լոկ զրպարտութիւններ են, հնարված նրան վարկաբեկելու նպատակով:

Մեր ընթերցողները գիտեն նոյնպէս, որ «Գործի» դեկտ. 31-ի համարում (№ 92) տպված առաջնորդող յօդուածի պատճառով, Հանգանակիչ Մասնաժողովի նախագահ Մելիք-Ազարեանցը և քարտուղար Հ. Առաքելեանը հրաւիրվեցին ադմինիստրացիայի մօտ բացատրութիւններ տալու (այս փաստը հաստատվում է և իրա՝ պ. Մելիք-Ազարեանցի նամակով, «Մշակ» № 20), իսկ «Գործը», որ յորդոր էր կարդում հայ հասարակութեան նուէրներ չը տալ Մասնաժողովին, ինքն էլ ստիպվեց յանձնել նրան:

Բայց «Գործը» չը հանգստացաւ: Տեսնելով որ իր բանսարկութիւնները արդիւնք չունեցան, նա դիմեց մի այլ միջոցի:

Նա մի նոր յօդուածով (№ 17) յայտնելով նուիրատուներին, որ հնարաւորութիւն չունի իր ստացած նուէրները ուղարկել ուղղակի Իզմիրլեան պատրիարքին կամ Թիւրքաց Հայաստանի զանազան վայրերի առաջնորդներին և կամ նպաստից յանձնաժողովներին, քանի որ ստիպված է Թիւրքահայ սովեալների անունով ստացված բոլոր գումարները յանձնել միայն Թիֆլիսի Հանգանակիչ Մասնաժողովին, — մատնացոյց է լինում նրանց, որպէսզի իրանք անմիջապէս փոխադրեն նուէրները պատրիարքին, առաջնորդներին և նպաստից յանձնաժողովներին:

Յաջորդ համարում (№ 18), «Մշակի» հասցէին ուղղած իր սովորական հայհոյանքների մէջ, նա պախարակում է «Մշակի» ղեկավարներին և Հանգանակիչ Մասնաժողովի անդամներին, որ իբր սրանք «ցանկացան կովկասեան իշխանութեան հսկողութեանը ու վերահսկողութեանը ենթարկել նրա (Մասնաժողովի) գործունէութիւնը և յանձն առան հանգանակած բոլոր դրամները միայն ռուսաց դեսպանի միջոցով ուղարկել Թիւրքահայ սովեալներին»:

Նախ և առաջ պէտք է յայտնենք, որ ի նպաստ Թիւրքահայոց Թիֆլիսում մի կենտրոնական Հանգանակիչ Մասնաժողով հաստատելու միջնորդութիւնը յարուցել է հանգուցեալ Խրիմեան կաթողիկոսը առանց որևէ պայմանի, բայց ռուսաց կենտրոնական բարձր իշխանութիւնը, յարգելով կաթողիկոսի միջնորդութիւնը, պայման է դրել, որ հանգանակելի գումարները հասցըվեն պատրիարքարանին և առաջնորդներին կամ սովեալներին ռուսաց դեսպանատան միջոցով: Հետևաբար, զրպարտութիւն է ասել, թէ մի քանի պարոններ իրանք ցանկացել են հանգանակութեան և օժանդակութեան գործը կովկասեան իշխանութեան վերահսկողութեանը ենթարկել: Դա նշանակում է փաստերը յղաշրջել, խեղաթիւրել: Կաթողիկոսը և Մասնաժողովի անդամները կամ պէտք է ընդունէին և գործադրէին թոյլտւութիւնը այնպէս, ինչպէս առաջարկվում էր, կամ մերժէին: Բայց կարող էր խօսք լինել մերժման մասին, երբ Ռուսաստանի հայերը տասնեակ տարիներից ի վեր, այն օրից, երբ սկսվեցին Թիւրքիայում հայկական կոտորածները, ձգտում էին ձեռք բերել թոյլտւութիւն օրինական, լեգալ ճանապարհով՝ օգնելու իրանց թշուառ և տառապեալ եղբայրներին, և սակայն այդ թոյլտւութիւնը զլացվում էր նրանց Գոլիցինի ռէժիմի հետևանքով: Եւ, վերջապէս, ինչ վատ բան կար, եթէ ռուսաց կառավարութիւնը կոնտրոլի ենթարկէր հանգանակութեան և օգնութեան գործը, քանի որ մեր հայերի նպատակն էր միայն մարդասիրական, բարեգործական օգնութիւն հասցնել տառապեալներին և սովեալներին: Ընդհակառակը, դեսպանի և հիւպատոսների օգնութիւնը և միջնորդութիւնը կարևոր է հէնց այն կողմից, որ Թիւրքաց իշխանութիւնները չէին համարձակի մեր ուղարկած դրամները խլել հարկերի փոխարէն: Եւ վերջապէս, ներկայ դէպքում, ռուսաց դեսպանի միջամտութիւնը կայանում է միայն նրանում, որ նա Մասնաժողովից ստացած գումարները յանձնում է հայոց պատրիարքին կամ թեմական առաջնորդներին:

Կան դէպքեր և պարագաներ, երբ անհրաժեշտ է խիստ հսկողութիւն և գործի կենտրոնացում: Այդ տեսակներիցն է Թիւրքահայաստանի տառապեալներին օգնելու գործը: Եթէ կամենում ենք, որ օգնութիւնը կատարվի նպատակայարմար, որ օգնութիւն ստանան ամենակարօտեալ վայրերը, որ չեղծումներ տեղի չունենան, պէտք է նախ լինի մի կենտրոնական հսկիչ և բաշխող մարմին, որի մէջ կենտրոնացած բոլոր տեղեկութիւնների շնորհիւ կարելի լինի ուղղել օգնութեան հոսանքը այնտեղ, ուր ամենից շատ կարօտութիւն կայ, և միևնոյն ժամանակ կարողանայ հսկել, թէ տեղական մարմինները ճշտութեամբ են կատարում բաշխումները և չեղծումներ չեն կատարվում: Այդ պատճառով էլ միանգամայն աննպատակայարմար և անգործնական է ու վնասակար այն առաջարկը, որ անում է «Գործը» նուիրատուներին, խորհուրդ տալով իրանց նուէրներն ուղարկել թէ պատրիարքարան, թէ առաջնորդներին և թէ նպաստից յանձնաժողովներին: Դրա անմիջական հետևանքն այն կը լինի, որ մի տեղ կարող է աւելի ստանալ, քան հարկաւոր է, որ աւելի կարօտեալ վայրերը աւելի քիչ կը ստանան, քան քիչ կարօտեալ վայրերը, որ անհնարին կը լինի հսկել առաջնորդների գործողութիւնների վրա և հաշիւ պահանջել նրանցից: Մինչ երբ մի կենտրոնական մարմնից նուէրները կը յանձնվեն պատրիարքարանին, իբրև կենտրոնական և ղեկավար հաստատութեան, հնարաւոր կը լինի թէ օգնութեան գործը նպատակայարմար կերպով իրագործել և թէ հաշիւ ու համար պահանջել:

Այն ձևը, որ առաջարկում է «Գործը», կարող է մեծամեծ չեղծումների դուռ բանալ: Եւ անցեալի փորձերը բաւական մեծ թւով ապացոյցներ են տալիս մեզ դրա մէջ համոզվելու համար: Այդ հանգամանքի վրա ուշադրութիւն է դարձրել և տեղական ռուս մամուլը: «Нов. Закав.» թերթը իր № 23-ի մէջ գովում է Հանգանակիչ Մասնաժողովի գործունէութիւնը և հաշիւ տալու անհրաժեշտութիւնը:

Այն ձևը, որ առաջարկում է «Գործը», կրկնում ենք, կարող է առաջ բերել ուղարկվող նպաստների անարդար ու անհաւասար բաշխումներ:

Հ. Ա.

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԼՈՒԲՈՒՄ

—

Շաբաթ օր, յունվարի 31-ին, Թիֆլիսի հասարակական կլուբում Երմօլաեվ կարդաց ղեկուցում ժամանակակից տնտեսական երևոյթների մասին:

Նա մի շարք օրինակներով աշխատում էր ապացուցել, որ բանւորական շարժումը սխալ հողի վրա է դրել բանւորական պահանջների գործը և որ չափազանցրած և անիմաստ պահանջների պատճառով քայքայվում են թէ արդիւնագործութիւնը և թէ բանւորի ապահովութիւնը:

Օրինակները վերցված էին մեծ մասամբ Բաթումի և Վրաստանի կեանքից: Օրինակները ցոյց էին տալիս, որ բանւորները սխալ ընթացք են բռնած եղել շատ դէպքերում և այդ պատճառով նրանց դատը անփական ձեռքերով թաղվել է:

Երմօլայեվից յետոյ մի լրացուցիչ ղեկուցումով քննութեան ենթարկեց նրա եզրակացութիւնները Նագորսկին, որը երկար առեղծուածութեամբ պնդում էր, թէ սխալները չնչին են և նրանցից շատերը սխալներ չեն, այլ որոշ շրջանի արտայայտութիւններ: Նա համարում է ղեկուցանողի գործածած գոյները չափազանց խտացրած և միակողմանի:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏԸ

—

Կիրակի, ամսիս 1-ին, կայսերական բժշկական ընկերութեան շէնութեան մէջ կայացաւ ժողովրդական համալսարանի Թիֆլիսի ընկերութեան յունվարի 18-ի ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը պ. Ա. Խատիսեանի նախագահութեամբ, 70—80 անդամների մասնակցութեամբ:

Ժողովը, ընկերութեան կանոնադրութեան փոփոխման ենթարկած կէտերը հաստատելուց յետոյ, անցաւ վարչութեան ու վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամների ընտրութեան: Ընկերութեան կանոնադրութեան համաձայն վարչութեան կազմը 15 հոգուց պէտք է լինի բաղկացած: Հին կազմից (17 հոգուց) մնում էին 7 հոգի—Ըխիկաձէ Վ., Ա. Մեկկել, Բօգդեվիչ-Բէլէվիչ, Ի. Կաչուխով, Ճիճինաձէ, Մ. Ջօզրեշվիլի և Բ. Մկրտումեան. վարչութեան նոր անդամներ ընտրված են՝ Բօխլինա, Փաղաւա, Ախմետելով, Լեման, Հ. Առաքելեան, Սիվկով, Ֆեօդորով և Երմօլայեվ:

Վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամներ, բացի հին կազմից մնացող Վ. Մօլօկօէդովից, որը չուզեց կրկնաքուէարկութեան ենթարկվել, նորեր ընտրված են Եւանգուլով, Լլիւվա, Կախխաձէ և Աղասիեվ:

Օրակարգում դրված էր նաև բնակարանի հարցը, հանրամատչելի դասախօսութիւններ կարդալու համար:

Ինչպէս յայտնի է, Զուբալովի անունով ժողովրդական տունը, քաղաքին անցնելուց յետոյ, «մուշտարիների» ձեռքին կուածագիկ է դարձել, և ով վճարում է նախասահմանված 10 րուբլին, նա էլ վարձում է տունը: Ժողովրդական համալսարանի նման համակրելի հաստատութիւնը, որ կոչված է ծառայելու մասսայի լուսաւորութեան գործին, այսօր այդ տնից օգտվելու արտօնութիւնից և այդ մասի նրա կառավարիչ-մասնաժողովին արած թէ գրաւոր և թէ բանաւոր դիմումները նոյնիսկ պատասխանի էլ դեռևս չեն արժանացել: Ահա այդ տխուր հանգամանքի վրա դարձնելով ժողովականների ուշադրութիւնը, վարչութիւնը և բողոքում էր յիշեալ մասնաժողովի նմանօրինակ վարմունքի դէմ: Այդ կարևոր հարցը, կարելի է ասել, լուծում ստանալ չը կարողացաւ, այլ բաց մնաց մինչև տան էլեկտրականութեամբ լուսաւորելը, որ պատրաստ կը լինի ամսիս վերջերին միայն...

Ժողովը վերջացաւ ժամը 4-ին:

Բ. Մ.

ՅՕԳՈՒՏ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐԻ

—

Ստացանք. 1) Միքիրից, Իրկուտսկ նահանգի Տայշէտ կայարանից, Տիգրան Բաբայեանից—36 ր., 2) Ախալցխայից, Յովհաննէս Գրիգորեանից—2 ր., 3) Կրասնօվօդսկից, Ե. Գաբրիէլեանցի միջոցով, հանգանակած տեղական հայերից—28 ր., 4) Նոր-Նախիջևանից, Աննա Ակիմեանից—15 ր., բժ. Անդրէաս Սալիկեանից - 10 ր., Թագուհի Միրզա-Պարոնեանից—2 ր., Հռիփսիմէ Ջերնիշեանից—1 ր., Կատարինէ Սալիկեանից—1 ր., 5) Կարսի կայարանից, Բարադամեանցի միջոցով հանգանակած—10 ր. 75 կ., 6) Սամարղանդից, Բաղդասար Աւագեան Ղազարեանից—100 ր., 7) Նիշապուրից (Պարսկաստան), հայ գաղութից, Բալասան Խաչատրեանցի ձեռքով հանգանակած —54 ր., (տես առանձին նամակ), 8) Թիֆլիսում, առևտրական դպրոցի մի խումբ հայ աշակերտներից—11 ր. 60 կ.:

Ծանօթ. խմբ.—Ստացված գումարները մենք յանձնում ենք հետզհետէ Հանգանակիչ Մասնաժողովին: Յանձնել ենք մինչև յունվարի 31-ը ստացվածները:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Կիրակի, փետրվարի 1-ին, Թիֆլիսում, Կուրինսկի փողոցը շրջապատեց Պետրովսկայա և Բէլինսկայա փողոցների անկիւնի տունը, ուր թաքնված էին մի քանի չարագործներ: Երբ զինուորները տունը շրջապատել էին, յանկարծ դուրս թռան այնտեղից մի քանի չարագործներ և սպանեցին զինուորներից երկուսին: Այդ յանդուգն քայլը ստիպեցին զինուորներին խիստ խուզարկութիւն կատարել. նրանք փախչող չարագործների ետևից կրակեցին և սպանեցին մէկին: Կասկածով ձերբակալվեցին 25 հոգի: Այս դէպքը մեծ խրարանցում գցեց մօտակայ ազգաբնակութեան վրա: Ձերբակալվածները տարված են ոստիկանատուն: Սկսված է լուրջ քննութիւն:

◆ Երէկ թաղեցին Բագուի պատւաւոր քաղաքացի գեներալ Ֆաղէեվին, որը յայտնի է իր կատարած մի շարք յաղթութիւններով վերջին ռուս-թիւրքական պատերազմի ժամանակ: Ալէքսանդրօ-Նէվսկի զինուորական տաճարի առաջ երկշարք կանգնած էին մի քանի վաշտ զօրամասեր և զինուորական երաժշտախումբը: Դիակը թաղվեց տաճարի բակում, գեներալ Գրեսզնօվի կողքին: Դագաղը տանում էին Փոխարքայի օգնականները և այլ բարձրաստիճան զինուորականներ: Ներկայ էր նաև Փոխարքան: Հանգուցեալը իր կենդանութեան ժամանակ գրաւեց Բագուի ազգաբնակութեան համակրանքը գեներալ-նահանգապետի պաշտօնը վարելու ժամանակ:

◆ Մեզ հաղորդում են, որ նկարիչ Գ. Բաշինջաղեանը նորերս հրաւէր է ստացել մասնակցելու Պետերբուրգի նկարչական գարնանային ցուցահանդէսին, որը բացվել է կայսերական գեղարուեստական ճեմարանի դահլիճում:

◆ Շաբաթ օրը արտիստական ընկերութեան դահլիճներում տեղի ունեցաւ Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան կազմած պարահանդէս - դիմակահանդէսը, որ անցաւ ուրախ շնորհիւ նախաձեռնողների կազմած հարուստ ծրագրի:

◆ Բարձրագոյն հրամանով թոյլատրված է պետական գանձատնից նպաստներ տալ կայարաններ շինելու համար Շամախու գաւառի Ջարաթ գիւղի բնակիչներին 3480 ր., Գեօկչայի գաւ. Վաշա գիւղին՝ 1200 ր., Ղուբայի գ. Նօուրլար գիւղին՝ 1852ր., Ղաբրուլախ գիւղին 99 ր.: Այս գումարները պէտք է վերադարձվի հինգ տարուց յետոյ առանց տոկոսի:

◆ Կովկասեան զինուորա-նահանգական դատարանի նախագահի միջնորդութեան համաձայն, Կովկասի Փոխարքան թոյլատրել է ժամանակաւոր զինուորական դատարաններ բանալ այս տարվայ փետրվարի 11-ին Քութայիսում, իսկ յետոյ մարտի 8-ին՝ Բաթումում:

◆ Կ. Պօլսի թերթերը հաղորդում են, որ դեկտ. 25-ին այդտեղ վախճանվել է Մաքսուտ Սեպուհ բէյ, երկարատև հիւանդութիւնից յետոյ և թաղումը կատարվել է մեծ շուքով, Իզմիրլեան պատրիարքի նախագահութեամբ: Պատրիարքը դամբանական է խօսել և մօտ 40 պսակներ են դրվել դագաղի վրա:

◆ Նորերս վախճանված ինժեներ-գեներալ իշխան Տ. Խօջամիրեանը, բացի Զուբալովի ժողովրդական տանը նուիրած 1000 րուբլուց, 15,000 րուբլի կտակել է առանց ազգի խտրութեան 6 թոշակաւոր պահելու համար միջնակարգ դպրոցներում:

◆ Յունվ. 30-ին Ցիցիանովսկի վերելքի վրա պատահեց դժբաղդութիւն: Էլեկտրաքարշի վագոնը, բարձրանալով վերև, կանգնեց, սպասելով դիմացից եկող վագոնին: Վագոնի արգելիչ շղթան (տորմօզ) փչացած երևաց և վատմանն ու կօնդուկտորը իջան վագոնից՝ տեսնելու թէ ինչ տեղն է փչացած: Այդ պահին վագոնը սկսեց իջնել զառիվայրի վրայով: Նստողները սկսեցին դուրս թռչել վագոնից, որով շատերը ստացան լուրջ փչացուածքներ: Վագոնը կանգնեցրին Պեսկօվսկի փողոցում:

◆ Տեղական լրագիրներից մեկում մօտ օրերս տպված էր, որ, եթէ հաւատանք բարոն Նօլդէի խօսքերին, զէմստվօ մտցնելուն Անդրկովկասում դեռ երկար պէտք է սպասել, որովհետև այդ բարենորոգումը միայն Հիւսիսային Կովկասի համար անյետաձգելի է համարվում: Արժանահաւատ աղբիւրից «Т. Л.»-ը հաղորդում է, որ յիշեալ տեղեկու-

---

«85 տունէ բաղկացեալ գիւղերնուս մէջ, հազիւ 3—4-ը ուտեստ ունին. մնացեալք անօթի են: Օգնութիւն, հաց. գթացէք»:

3) Դարէնդէէն դեկտ. 10 թուով կը գրեն. «Ժողովուրդը աղքատ է ծայր աստիճան. դպրոցնիս 45 ոսկի բիւջէ ունի, հայթայթելը անկարելի է. օգնութիւն կը խնդրենք»:

VIII.—Ալաջիխանէն անթիւ նամակով մը կը գրեն. «Թշուառութիւննիս ծայր աստիճանի հասած է: Կը սպասենք որ օգնութիւն մը փութացնէք մեզ՝ անօթի չմեռնելու համար»:

IX.—Բագրեանդայ առաջն. փոխանորդ Մկրտիչ վրդ. և տեղւոյն քահանան դեկտ. 9 և 11 թիւ նամակներով ս. Յովհաննու գիւղացիներու աննկարագրելի թշուառ վիճակը կը ներկայացնեն և օգնութիւն կը խնդրեն:

X.—Վան և գիւղեր:

1) Նոյ. 3 թուով Ս. վ. Ազգաղեան կը գրէ. «Լիմ և Կտուց անապատի ամբողջ գիւղերը խիստ ծանր թշուառութեան մէջ են: Օգնութիւն»:

2) Յաջորդական բազմաթիւ գիրերով կը նկարագրուի անտեսական անտանելի կացութիւնը, որ կը տիրէ մանաւանդ Վանայ գիւղերուն մէջ:

3) Վանէն նորոգաւէս 16 դեկտ. թուական նամակէ մը, որ ուղղուած է առաջն. տեղապահ Զաւէն վարդապետի և քաղաքական ժողովի կողմէ, հետևեալ հատուածը կը քաղենք. «Կարօտութիւննիս խիստ մեծ է: Գիւղերէն և գաւառներէն անդադար դիմումներ կուգան մեզ, քանի որ ոչ մէկ ձեռք հասած է քաղաքին և գաւառներէն անդադար գթութեան կոչեր կուգան մեզ: Մինչև գիւղէն հայի նման մը ներկայացուցած են մեզ, որ ոչ այլ ինչ է, այլ խաղողի սըղմուած կուտ, խառնուած՝ մաս մը թեփի հետ: Հազարաւորներ անօթի կը մնան, իսկ հարիւրաւորներ ալ, որոնց մէջ բազմաթիւ են քաղաքացի աղքատ և այրի կիներ, զօրանոցներու առաջ կը խռնուին՝ զօրաց տրուած ալիւրի թեփ գնելու և աքցրալով շալակնին առած՝ անսուաղ ընտանեաց պաւակներուն օրապահիկ ընելու»:

XI.—Զէյթուն, Ալբիստան, Ֆոռնուզ, Նարփոզ ևայլն:

1) Սեպտ. 29 թուով Ալբիստանի թաղ. խորհուրդը կը գրէ. «Ծայր աստիճան թշուառութիւն կը տիրէ. ժողովուրդը հաց կաղաղակէ. օգնութիւն կը խնդրենք»:

2) Հոկտ. 13 թուով Զէյթունի քահանան կը գրէ. «Ժողովուրդը թշուառ է վերջին ծայր. չենք կրնար այսչափ թշուառութեան տակ: Օգնութիւն կը խնդրենք»:

3) Հոկտ. 4 թուով ալ Ֆոռնուզէն քահանան և ազգայինները կը պատկերացնեն ժողովրդին վիճակը և նպաստ կը խնդրեն:

XII.—Ակն, Լիճք, Նարկիր, Կամարակապ, Արաբկիր ևայլն:

1) Ակնէն Արտաշէս ք. Փափազեան կը գրէ հոկտ. 10 թուով, թէ հնձոց չգոյութեան պատճառաւ սովեալ գիւղացիք քաղաք կը թափին, առաջնորդարանին դուռն ափ կառնեն, և թէ ոչ տեղւոյն առաջնորդարանը և ոչ ալ ազգայինները ի վիճակի չեն զանոնք հոգալու, իրենք ևս յետին ստրճան անձկութեան մէջ գտնուելով. Նաև կը թուէ հարստահարութիւնները, որոնք ալ աւելի անտանելի դարձուցած են կացութիւնը և այլն:

2) Բազմաթիւ գիւղերէ նպաստի խնդրանքի և կարօտութեան գրեր հասած են պատրիարքարան:

XIII.—Հաջըն և վիճակ:

1) Հաջնոյ ազգ. երեսփոխան Տէվլէթ Տատրեան, նկարագրելէ յետոյ Հաջնոյ և շրջակայից մէջ տիրող տխուր կացութիւնը՝ կարօտութեան պատճառաւ, նպաստ կը խնդրէ նոյն վայրերու կարօտելոց համար, այս առթիւ մէկ ամփոփումը ևս զրկելով իրեն զրկուած կարօտութեան գրերուն:

XIV.—Եօզղատ, Զարսանջակ, Մանջըլըկ, Խանկըն ևայլն:

1) Նոյ. 12 թուով Զարսանջակի քաղաքական ժողովը, նկարագրելով քաղաքին ազգայնոց թշուառ վիճակը, նպաստ կը խնդրէ թէ աղքատներուն և թէ վարժարանին համար, որ փակուելու վիճակի հասած է:

2) Եօզղատի Չաթ գիւղէն հեռագրով նըպաստ խնդրուած ըլլալով գրուած էր Եօզղատի առաջնորդին սոյն գիւղացոց որ աստիճան կարօտ լինելուն մասին բացատրութիւն մը տալ, որ դեկտ. 4 թուով ի պատասխանի կը յայտնէ, թէ թշուառութիւնը նկարագրուածէն աւելի է, և թէ ծայր աստիճան կարօտութիւն կը տիրէ, այնպէս որ նպաստից ուշանալը կրնայ անդարմանելի չարիքներ պատճառել:

3) Մանջըլըկէն տեղւոյն ազգայինները կը գրեն. «Հունձքը շատ նուազ եղաւ. սովը սաստիկ է. օգնութիւն կը խնդրենք»:

4) Միւս գիւղերէն ևս նմանօրինակ կարօտութեան գրեր հասած են:

XV.—Սեբաստիա, Շարին-Կարահիսար, Թօմարա, Զարա և գիւղեր:

1) Նոյ. 5 թուով Զարայի աղքատախնամը կը գրէ. «Սով, սով, սով. անօթի ենք, նպաստ կը խնդրենք. կարօտներու ցուցակը ներփակեալ կուղարկենք...» և այլն:

2) Սեբաստիայէն նոյ. 18 թուով Շաւարշ վ. կը գրէ. «Վիճակիս Խանչատ, Կոկտան և այլ գիւղացիք՝ բոկոտն և անօթի՝ առաջնորդարան կը դիմեն, սակայն մենք անկարող ենք նիւթապէս օգնելու. հեռագրով նպաստ հասցնելնիդ կը խնդրուի»:

3) Նոյ. 5 թուով Թամզարայէն կը գրեն. «Հացի կարօտ վիճակի մէջ ենք. անօթութիւնը ծայր աստիճանին հասաւ. նպաստ կը խնդրենք»:

4) Նոյ. 29 թուով դարձեալ Սեբաստիայէն Շաւարշ վ. կը գրէ. «Վիճակս իր գիւղերով թշուառութեան մէջ է. գործ չկայ. հաճեցէք նպաստ փութացնել»:

5) Իսկ դեկտ. 7 թուով Թորգոմ վ. Գուշակեան Սեբաստիայէն կը գրէ. «Տեղիս որբանոցը, որ դէպքերէն 5 տարի առաջ գոյութիւն ունեցած է, հիմա քաղաքին նիւթական անձկութեան պատճառաւ ինկած վիճակ մը ունի. օգնութիւն կակնկալենք»:

XVI.—Երզնկա, Հասանօվա, Մեղուցիք և այլ գիւղեր:

1) Սեպտ. 17 թուով Երզնկայի առաջնորդը կը գրէ. «Վիճակիս մէջ սով կը տիրէ. կը խնդրենք, որ նպաստ հասցնէք մեզ՝ անօթութենէ ազատելու համար»:

2) Դարձեալ Երուանդ վ. դեկտ. 17 թուով մը նկարագրելով Երզնկայի շրջակայ հայաբնակ մեծ գիւղերու կարօտութիւնը, ուր $90^0/_0$-ը բոլոր անօթի կը ներկայացնէ, խոշորկեկ նպաստի մը անհրաժեշտութիւնը մեզ կը բերէ: Եւ այլն:

XVII.—Մալաթիոյ վիճակ:

1) Նոյ. 30 թուով առաջն. փոխանորդ քահանան կը գրէ. «Թշուառութիւնը ծայր աստիճանի հասաւ արմտիքի նուազութեան պատճառաւ. այս կացութեան բոլ դարման նպաստ կը խնդրենք»:

2) Հոկտ. 17 թուով դարձեալ կը գրէ. «Անօրինակ սովութիւն կը տիրէ. անօթիններու թիւը շատցաւ: Անմիջական օգնութիւն կը խնդրենք»: Եւ այլն, և այլն:

XVIII.—Բաղէշ և գիւղեր:

1) Դեկտ. 6 թուով Բաղէշէն Մովսէս ք. և թաղ. խորհուրդը կը գրեն. «Ժողովուրդն օրն ի բուն հաղարներով առաջնորդարանի և աղքատախնամի անդամոց դուռներն ափ առած՝ մերկ և բոկոտն երկսեռ մանկիկներ, նորահարսեր և հասուն աղջիկներ փողոցներու և փուռերու շուրջը հաց հաց կաղաղակեն»:

XIX.—Կիլիկիոյ շնորհազարդ կաթողիկոսը մեզ կը ղրկէ պատճէնները կիւրինէ ղրկուած երկու կարօտութեան գրերու, որոնցմէ մին՝ 15 սեպտ. թուակիր՝ կը գրէ ի մէջ այլոց. «Ոչ ունինք ապուր մը պլղուր, ոչ շարաթուան մը ուտելիք, ոչ ճիւղ մը փայտ, ոչ քաշ մը ածուխ, ոչ կտոր մը զգեստ, և որ աւելի ցաւալին է՝ ունենալու յոյսն ալ չունինք, գէթ մինչև մարտ, հետևաբար մենք ալ մեռած ենք...»: Եւ աւելի վարը՝ «Եթէ գոհացուցիչ տնօրինութիւն մը չըլլայ մեր այս ազգնապագին կացութեան, հարիւրաւոր անմեղներ ցուրտ հողը պիտի գրկեն նօթի և սովամահ» և այլն: Սոյն գիրը կը կրէ 42 ստորագրութիւն՝ ի դիմաց Կիւրինի ժողովրդեան:

Իսկ երկրորդն, որ կը կրէ 165 ստորագրութիւն Կիւնիւմի Ջախ, Ջոր և Խասպուզ թաղերու, կտրուկ կերպով կոչում կընէ յանուն հանրային կեանքի փրկութեան տնօրինութիւն մը ընել, և վայ կը կարդայ այն ազգայնոց, որոնք առանց խըղճահարութեան հեռուէն հանդիսատես պիտի լինին իրենց նմանեաց նախճիրին:

[illegible]

ՄԱՄՈՒԼ

[illegible]

Նոյն Թերթի մէջ Հրանդը «Աչքէ հեռի՝ սրտէ հեռի» վերնագրով մի յօդուածի մէջ խօսելով այն խլրտումների մասին, որոնք Կ. Պոլսում ձգտում են ընտրված կաթողիկոս Իզմիրլեանին Թողնել պատրիարք և արգելք լինել նրա կաթողիկոսացման, յայտում է.

Զարմանալի երևոյթ. երբ հոկտեմբերի սկիզբները Թրքահայ պատգամաւորներու ընտրական գործը սկսաւ, ամեն կողմ բուռն փափաքներ յայտնուեցան որ ս. Յակոբայ վանքի մեծ տարագիրը ըլլայ մեր առաջին ընտրելին, որով և Արարատեան Մայր Աթոռի արժանաւոր գահակալը: Երբ Պոլսոյ վերջին պատգամաւորը՝ Ստեփան էֆ. Թելեան ինքնայօրգոր յայտարարեց Թէ ինքը պատրաստ է պատգամաւոր երթալ՝ և ջանալ, ոգի ի բոին, յաջողեցնելու երեսփոխանութեան ընտրելին, ազգ. ժողովը ծափերով ողջունեց այդ գաւառացի հայուն անկեղծ յայտարարութիւնը և այն րոպէէն ջնջեց առաջին պատգամաւորին՝ Թոփալեանի ընտրութիւնը և կամկրուկ մեկնաբանութիւնը:

Պատգամաւորները ճամբայ ելան, բոլոր Թեմերն ու Թեմականները միենոյն անունին վրայ Թրթռացին. Էջմիածնի հոգևորականութիւնը պատկառանքով խոնարհեցաւ կրկնուած անունին առջև: Օրերով կրկնեցին այդ մեծ անունը, Արարատը, Էջմիածնի յարկերը, հայութեան դարաւոր տաճարը արձագանգեցին մեծ տարագրին անունը, և Նոյեմբերի երկրորդ օրը հեռագրական Թելերը տարին, աշխարհի այլևայլ կողմերը, այդ անունն իբրև ընտրեալ հայրապետի անուն. Նեվայի, Դոնի Թերթերը, կովկասեան օրագիրները փառաւոր էջեր տուին: Իսկ մենք, բոլոր պատգամաւորներս ալ, հրճուալից էինք, որովհետև կատարած էինք հանրային պարտականութիւն մը ի բերկրութիւն բոլոր հայութեան որ այդ օրերուն իր բոլոր ուշադրութիւնը լարած էր դէպի հայոց Մայր Աթոռը, Հնդկաստանէն, Պարսկաստանէն, Կովկասի այլ և այլ կողմերէն, Հայաստանի զանազան Թեմերէն, Ռումանիայէն, Բուլգարիայէն, Ամերիկայէն, վերջապէս այն ամեն կէտերէն ուր որ հայ մը կայ, ուր որ հայու մը սիրտը հայ կեանք մը կը տածէ:

Ուրախ Պոլիս դարձանք: Օր մըն ալ եկաւ որ, հակառակ ամեն կասկածամտութեանց, Ցարը պսակեց մեր փափագները նկատի առնելով բոլոր հայութեան հոգեկան այն դրութիւնը որով շրջապատուած էր մեծ հոգևորական մը: Եւ Իզմիրլեան պատրիարքը հաչակուեցաւ կաթողիկոս ամենայն հայոց:

Յետոյ: Մութերը կախուեցան, երէկուան կասկածամիտները տխրութեամբ մը համակուեցան: Ատկէ սա միայն կը հետևի Թէ Պոլսոյ մեր գործիչները երբեք ըմբռնած չպիտի ըլլան Թէ ինչ է Էջմիածինը: Շատերու համար հասարակ վանք մըն է ան, զոր օրինակ Արմաշը, կամ անոր պէս բան մը, ուր սալէս նալէս հոգևորականութիւն մը օրջացած՝ իրիկունը կը պառկի, առաւօտը կելլէ, կուտէ, կը խմէ, կը հագնի, կը կապէ, սպասելով որ Տիրոջը հրեշտակը գայ օր մը տեղափոխելու զինքը:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Նիշաբուր, 12 յունվարի

«Մշակ» լրագրից տեղեկանալով Թիւրքահայերի պատրիարք Նորընտիր կաթողիկոս Մատթէոս արքեպիսկոպոս Իզմիրլեանի սրտաճմլիկ կոչը, Հայաստանի և հռչակված Զէյթունի սովատանջ հայ ժողովրդի անելանելի և նիւթական անտանելի սուղ վիճակի վերաբերմամբ, Նոր տարվայ առիԹով շտապեցի մի հանգանակութիւն բաց անել տեղիս յարգելի հայ հասարակութեան շրջանում, որ գոհունակութեամբ մասնակցեց հանգանակութեանս:

Այսօր մի փոխանակագրով փոխադրում եմ 54 րուբլի ռուսական դրամ խմբագրութեանդ և խնդրում եմ ի միջամտութիւն յարգելի նուիրատուների հրատարակել ձեր լրագրի առաջիկայ համարներից մէկում նրանց անուն ու ազգանունները:

Նուիրատուներն են՝ Աւետրական տուն եղբ. Ն. և Ա. Տէր-Մկրտչեաններ 50 ղրան, Ս. Հախնազարեան, Աբրեան, Նեբաչեան և ընկ. 50 ղրան, Ս. Գեանջենցեան, Բ. Ղահրամանեան և ընկ. և Մ. 20-ական ղրան, Մ. Ղահրամանեան 5 ղրան, V. Klepacki 40 ղրան (ազգով լեհացի), Դանիէլեան 15 ղրան, Բաղդասար Խալաֆեան, Բ. Յարութիւնեան 10-ական ղրան, տիկին Լիզա Գրիգորեան 10 ղրան, տիկին Աստղիկ Յարութիւնեան և տիկին Վարսենիկ Ղահրամանեան 5-ական ղրան, մի ոմն, ոմն, Ա. Աղաւելեան 5-ական ղրան, Ռ. Յարութիւնեան 11 ղրան, Հրահատ 14 ղրան, ընդամենը 300 ղրան, որը վերածելով ռուսական դրամի՝ ամբողջը եղել է 54 րուբլի:

Ցանկանում ենք յուսալ, որ Խորասանի հայ գաղութները կը հետևեն Նիշաբուրի մի բուռն հայ հասարակութեան գեղեցիկ օրինակին:

Բ. Խաչատրեան

Յ. Գ.—Շնորհակալութիւն յարգելի պ.պ. Ս. Գեանջենցեանին և Բ. Յարութիւնեանին, իրանց ցոյց տուած բարոյական աջակցութեան համար: Նոյնը

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱՆ

Ռուսերէն իմացող մեր ընթերցողների առանձին ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում «Рус. Вѣд.»-ի Կ. Պոլսի Թղթակցի՝ պ. Բելօրուսովի գրութիւնների վրա: Յարգելի գրողի անբիծ անցեալը, նրա մտաւոր պատրաստութիւնը, դիտելու նուրբ ընդունակութիւնը առհաւատչեայ են նրա Թղթակցութիւնների հետաքրքրութեանը, լրջութեանը: Դժբաղդաբար «Մշակի» սուղ էջերը Թոյլ չեն տալիս մեզ յաճախակի օգտվել այդ Թղթակցութիւններից, ի լրումն Պոլսի նրա Թղթակիցների՝ պ. պ. Շահէնի և Arago-ի գրութիւններին:

Պ. Բելօրուսովի վերջին Թղթակցութիւնը («Рус. Вѣд.» № 20) մի խորհրդածութիւն է երիտասարդ Թիւրքերի երկու իշխող հոսանքների մասին՝ «օսմանեան ազատամիտ դաշնակցութեան» (իշխ. Սաբահէդդինի) և «Միութեան ու Առաջադիմութեան» (պ. Ահմէդ-Րիզա և այլք) կոմիտէի: Երկու կուսակցութիւնների գլխաւոր բաժանող հարցն է՝ պետական կենտրոնացման Թէ ապակենտրոնացման սիստեմը (տեղական լայն ինքնավարական, ավտոնոմ հիմնարկութիւններով): Ահա ինչու ազատամիտ դաշնակցութեան կողմն են անցնում արաբները, մակեդոնացիները, յոյները և Թիւրքերի մի մասը, մինչդեռ համայն երկիրը Պոլսից կառավարելու՝ կենտրոնացման ձգտողները,—«Միութեան և առաջադիմութեան» կոմիտէի կողմնակիցները—մեծ մասամբ Թիւրքերից են բաղկացած (և հայեր?): Օսմանեան ազատամիտ դաշնակցութեան ծրագիրը, ըստ պ. Բելօրուսովի, աւելի լայն է, աւելի առաջադէմ, Թէև նրա կողմնակիցները յեղափոխութեան սկզբին միացել էին Ահմեդ Րիզայի կուսակցութեան հետ յանուն սահմանադրութեան յաղթանակի... Այժմ երկու կուսակցութիւնները իրարից հեռանալու վրա են և, մինչև միապետականութեան վտանգը անցնելը, նրանց կարող է ի մի ձուլել գործնական լայն ըէֆորմների աշխատանքը: Թէ չէ՝ երկու կուսակցութիւնների մէջ մտել են անցանկալի տարրեր, որոնք, Թուլացնելով կուսակցութիւնները, մի սև նպատակ միայն ունեն՝ վերադարձնել երկիրը հին կարգերին....

Բայց դժբաղդաբար, ըստ պ. Բելօրուսովի դիտողութեան, օրերը յաջում են, խոռմռում են պառակտումները, կուսակցութիւնները բաժան-բաժան են լինում խմբակների և այս ամենը կատարվում է մի մԹնոլորտում, որ զուրկ է ստեղծագործող ձգտումներից և գործնական մեծ աշխատանքից: Թէ պարլամենտում, Թէ դրսում զգացվում է մտաւոր աղքատութիւն, ուսումնական անհագին անպատրաստութիւն, մշակված օրէնսդրական ծրագիրների բացակայութիւն:

Ահա լրանում է նստաշրջանի մէկ ու կէս ամիսը և դեռ ոչ մի օրինագիծ չէ ենԹարկվել քննութեան *): Ակամայից հարցնում ես քեզ, Թէ ապա ինչ են անում երկու կուսակցութիւնները: Ինչու նրանք չեն մըտցրել մինչև օրս օրինագծեր, որոնք որոշեն դատաստանական նոր հիմունքներ, կառավարչական նոր ըէֆորմներ: Միթէ մի սահմանադրական երկիր կարող է գոյութիւն ունենալ առանց մամուլի ազատութեան օրէնքի, ժողովների կանոնների անձեռնմխելիութեան օրէնքի և այլն: Միթէ Թիւրքիայի խայտաբղէտ հողային իրաւունքը կարիք չը կայ փոխելու. աւելորդ է միթէ անհեթեթ ֆինանսական սիստեմի կանոնաւորելը: Միթէ այն պառլամենտը, որ կոչված է նորոգելու Թիւրքիայի հասարակական և քաղաքական հիմունքները, ոչինչ չունի անելու, բացի իր մինիստրների հետ մտայահոմ անելուց....

Ահա այստեղ է երևան գալիս սև անցեալի ժառանգութիւնը. մարդկանց անպատրաստութիւնը, գիտութիւնների և պետական փորձառութեան բացակայութիւնը: Սուլթան Աբդիւլ-Համիդի 30-ամեայ կռիւը ժամանակի ոգու դէմ ոչ միայն քայքայանդ է արել երկիրը նիւթականապէս, այլ աղքատացրել է նրան մտաւորապէս: Եւ այժմ, երբ հերոսական ջանքերի շնորհիւ Թիւրքիան դէն է շպրտել իր շղթաները, նրա ձեռքերին չը կայ աշխատանքի համար մտաւոր գործիք, նա չունի ինտելիգենցիա: Ահա այստեղ ես սկսում եմ հասկանալ, աւելին՝ սուր կերպով զգալ, Թէ կեանքի ինչ անհրաժեշտ գործօնն է ինտելիգենցիան....

Պետրոս Զաքարեան

*) Համեմատութեանց սխրահարներին յիշեցնենք, որ Թիւրքիայում կառավարութիւնը Թշնամական դիրք չէ բռնած պարլամենտի դէմ, որ պակաս չէ խանգարում օրգանական աշխատանքներին: Մանօթ. Գ. Զ.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

31 յունվարի

ՎՈՐՈՆԷԺ: Երեկոյեան Մօլոդվօրեանսկի փողոցում ծանր վիրաւորվեց և կողոպտվեց ինժեներ Դրուժինսկին, հարաւ-արևելեան երկաԹուղիների պետի օգնականը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Մի օրվայ ընթացքում խոլերայով հիւանդացան 27, մեռան 6:

Կայսրը բարեհաճեց հրամայել կաւալէրիայի գեներալ Բեկմանին բանալ $^{3}/_{16}$ փետրվարի Բարձրագոյն անունից Ֆինլանդիայի հերթական սէյմը:

ՎԱՐՇԱՎԱ: Ցանկարծամահ եղաւ լեհացի դրամատուրգ Պրժիբիլսկին:

ԲԵՐԼԻՆ: Անգլիական Թագաւորական զոյգի գալու պատճառով լոնդոնեան լօրդմէրը և Բերլինի աւագ-բուրգօմիստրը փոխանակեցին սրտագին հեռագիրներ:

ՎԵԼԻՆԳՏՕՆ: Տէրաւիտի մօտ, Կուկա նեղուցում «Պէնգվին» շոգենաւը փոթորկի ժամանակ զիպաւ քարի և խորտակվեց: Ծառայողներից և ճանապարհորդներից, Թւով հարիւր հոգի, ազատվեցին 26 հոգի՝ նաւակներով և մակոյկներով դուրս ափ գալով. միացածները հաւանականաբար կորան:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Առաջին համառուսական կանանց կոնգրէսի նախագահուհի Ֆիլօսօֆօվայի հաւատարմատարը դատ է յարուցել Դումայի անդամ Պուրիշկեվիչի դէմ, որը Ֆիլօսօֆօվային գրած նամակում կանանց համագումարը վիրաւորել է «անվայել» անունը տալով նրան:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Արտաքին գործերի մինիստր հօֆմէյստէր Իզվօլսկու մօտ կայացաւ հանդիսաւոր ճաշկերոյթ, որին ներկայ էին մինիստրների խորհրդի նախագահը, մինիստրները, Դումայի նախագահ Խոմեակօվը կնոջ հետ, Դումայի անդամ Գուչկօվը, դեսպանները, հիւպատոսները և մի քանի քաղաքացիական բարձրաստիճան անձինք:

Դումայի բիւջետային մասնաժողովը լսեց Ֆինանսների մինիստրի բացատրութիւնները պետական կրէդիտի և սահմանապախային պահակախմբի առանձին կորպուսին վերաբերեալ նախահաշիւների առիԹով: Ֆինանսների մինիստրը ի միջի այլոց հաղորդեց մասնաժողովին վերջին փոխառութեան պայմանների մասին տեղեկութիւններ, նկատելով, որ կուրսը կանոնաւոր է, որ բանկային պաշարը աւելի չէ, քան միւս փոխառութիւնների պաշարը: Մինիստրը հերքեց այն տեղեկութիւնը, որ իբր ռուսաց կառավարութիւնը առաջարկել է երաշխաւորել պարսկական փոխառութիւնը. այդպիսի հարց, մինիստրի խօսքերի համաձայն, կառավարութեան մօտ նոյնիսկ չէ յարուցված: Պատասխանելով իրան ուղղված հարցերին այն մասին, Թէ ինչպէս կազդէ պետական գանձարանի հաշիւների վրա Ռուսաստանի ֆինանսական միջնորդութիւնը Բօլգարիայի և Թիւրքիայի միջև, մինիստրը յայտնեց, որ նախնական շրջանում այդ միջնորդութիւնը մինչև Թիւրքիայի հակա-առաջարկութեան երևալը ոչ մի փոփոխութիւն չէ առաջացրել գանձարանի բէսսուրսների մէջ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Զինւորական մինիստրը հեռագրով կարգադրութիւն արեց ի կատար չածել Իրկուտսկում մահվան դատապարտվածների դատավճիռը, որոնք, Թւով 15 հոգի, փախել էին Ալէքսանդրօվսկիի տաժանակիր աշխատանքի բանտից:

Ասաւօտեան Գատչինից դէպի Պետերբուրգ գնացող գնացքը, № 121, անցաւ բանւորների խմբի վրայով, որոնք աշխատում էին գծի վրա: Սպանված են հինգը, մի քանիսը ծանր վիրաւորված:

ՌԻԳԱ: Տաճարին մօտ երկու չարագործներ ատրճանակի հարուածներով ծանր վիրաւորեցին ժամանակաւոր զինւորական դատարանի նախագահ Կօչէլեօվին գլխից: Հետապնդման ժամանակ սպանիչը նստեց կառք, բայց ոստիկանները վրա հասնելով վիրաւորեցին ծանր կերպով կրծքից: Հիւանդանոց տարվելուն պէս նա մեռաւ: Նրա անձնաւորութիւնը դեռ ևս պարզված չէ:

1 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Այսօր Պետական Դումայի նախագահ Խոմեակօվը գնաց Ցարսկօէ Սէլօ:

Բացվեց միջազգային շախմատի կօնգրէսը:

Մի օրում խոլերայով հիւանդացան 26, մեռան 5 հոգի:

ՕԴԵՍՍԱ: 60 մղոն տարածութեամբ նաւահանգիստներում և գետային գծի վրա ջրի մակերևոյթը ծածկվեց սառոյցով: Նաւագնացութիւնը չափազանց դժուարացել է:

ԵԱՐՕՍԼԱՒ: Րիբինսկում նկատել են խոլերայի 15 դէպք, որոնցից 7-ը վերջացել է մահով:

ՖԷԼԼԻՆ: Բացվեց նկարիչ Վինկլէրի պատկերների ցուցահանդէսը: Ցուցակագրված են մօտ 200 պատկերներ:

ՍՏՕԿՀՕԼՄ: Րիկստագի երկու պալատները ընդունեցին գինու մաքսը պակասեցնելու օրինագիծը:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մանկաբարձուհի եւ մասսաժիստ
Հ. ՄԱՆԹՈՒՐԵԱՆ-ԴԱՒԹԵԱՆՑԸ

Ընդունում է ծնունդներ և բժշկում է բժշկի խորհրդով կանացի հիւանդութիւններ, սրսկում է կանանց, աղամարդկանց և երեխաների կաշուի տակ Թէ իր և Թէ հիւանդների մօտ մատչելի գնով: Գաւառացիներին տալիս դիրութիւն և խորհուրդներ կանանց հիւանդութիւնների վերաբերմամբ:

Ընդունելութիւնը ամեն օր ժամը 12—1-ը, իսկ կիրակի օրերը պատուաստում է ծաղիկ: Հասցէն՝ Петхаинскій подъемъ № 4, д. Симонянца.

(Ե. Հ. Կ.) 51. 50—8

Առաջին Կովկասեան Պահեստ
ՍԵՐՄԵՐԻ
ԼԱՐՃԷ
Գոյութիւն ունի 1872 Թւից
№ 23, Միխայլօվսկի պր., № 23
առաջարկում է
ՍԵՐՄԵՐ
բանջարանոցի
ծաղիկների
խոտերի
ծառերի
[illegible]
(օ. մ.) 68. 10—2

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս սուսամբերսի և աղիքների հիւանդութիւններ:
Հիւանդներ ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան, 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճալճանիձէի:
100—91

ԿԱՐՍ քաղաքում
յունվար ամսից սկսել է գործել
ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ
Մ. Ֆ. ՋԱԻԱԼԻՑԻՆԱ
Կուրինսկայա և Միխայլօվսկայա փող. անկիւն, տուն Գօնեյի, բակում:
(օ. մ.) 44. 10—8

ԲԺԻՇԿ
Ա. Ա. ԽԱՆԴԱՄԻՐԵԱՆ
Արտասահման մեկնելու պատճառով, հիւանդների ընդունելութիւնը ընդհատված է: 50—35
(օ. մ.)

1 րուբլի ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԸ 1 րուբլի
յայտնում է ի գիտութիւն, որ Վ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ համաձայնութեամբ լոյս տեսաւ ամենքի համար մատչելի գնով, արտասահմանում տպագրված գունաւոր (96 тон.) 63×50 սանտիմետր մեծութեամբ
ՅԱՑՏՆԻ ՈԳԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ
Գինն է 1 րուբլի: Ճանապարհածախսով 1 րուբլի 25 կոպ.
Գումարով գնողներին արվում է զիջում: Վճարը կանխիկ:
Դիմել՝ г. Тифлисъ, въ книжную торговлю «Гуттенбергъ.»
(Ե. ու. Կ.) 82. 5—4

1909 ԹՈՒԻ ՅՈՒՆՎԱՐԻ 25-ԻՑ
Լոյս է տեսնում Թիֆլիսում
„ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍ“
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՄԵՐՁԱՒՈՐ և ՄՇՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ պ. պ. Արովեան Ս., ԱԹանասեան Աշ., Բուդաղեան Ա. բժ., Դիւգալեան Տ., Էյրանեան Յ., Մելիք-Բախտամեան Յ., ՄխիԹարեան Արշ., Շահպազեան Յով., Սահակեան Աւ. և Քալանթար Ալէք.:
«ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԻ» նպատակն է մի կողմից ժողովրդականացնել գիւղատնտեսութիւնը գիւղատնտեսութեամբ պարապողների համար, իսկ միւս կողմից ուսումնասիրել մեր երկրի գիւղատնտեսական և տնտեսական կեանքն ու պայմանները, լինելով դրա արտայայտիչը:
«ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԻՆ» աշխատակցելու և բաժանորդագրվելու հրաւիրվում են մեր բոլոր գիւղատնտես ընկերները, գաւառական և գիւղական ինտելիգենցիան և մանաւանդ գիւղացիները:
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ
ՌՈՒՍԱՍՏ. տարին 3 ր., կէս տարին՝ 1 ր. 50 կ., ամիսը 40 կ.:
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ. տարին 4 ր., կէս տարին 2 ր., ամիսը 40 կ.:
Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція Сельскохоз. журнала «ГЮХАТНТЕСЪ».
10—9 53. (շ. Ե. Հ.) Խմբագիր՝ Ա. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ